

3. Iermolenko, S. (2007). *Mova i ukrainoznavchji svitohliad [Language and Ukrainian Studies Worldview]*. Kyiv: NDIU [in Ukrainian].
4. Zhaivoronok, V. (2006). *Znaky ukrainskoi etnokultury: slovnyk-dovidnyk [Signs of Ukrainian ethnoculture: dictionary-annotation]*. Kyiv: Dovira [in Ukrainian].
5. Zhaivoronok, V. (2007). *Ukrainska etnolinhvistyka: narysy [Ukrainian ethnolinguistics: essays]*. Kyiv: Dovira [in Ukrainian].
6. Kononenko, I. V. (2009). *Leksyko-syntaksychnyi potentsial prykmetnyka u slovianskykh movakh [Lexico-syntactic potential of the adjective in Slavic languages]. Extended abstract of doctor's thesis*. Kyiv: NAN Ukrainy, Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni [in Ukrainian].
7. Maksymchuk, V. (2015). *Indyvidualno-avtorski naimenuvannia nebesnykh svityl i yavnykh pryrody v slovotvorchosti poetiv Rivnenshchyny [Individual and authorial names of celestial bodies and natural phenomena in the word creation of poets of the Rivne region]. Slavica Slovaca – Slavica Slovaca, T. 50. № 1, 28–34* [in Ukrainian].
8. Oliinyk, V. (2015). *Kosmohonichni symvoly v narodnykh viruvanniakh i tradytsiakh ukraintsev Zakarpattia [Cosmogonic symbols in folk beliefs and traditions of Ukrainians of Transcarpathia]. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv – Bulletin of the National Academy of Culture and Arts Management, 1, 182–186* [in Ukrainian].

RADKO O. G.,

Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer, Department of Ukrainian Language, Lviv Polytechnic National University; 12 Stepana Bandery St, Lviv, 79013, Ukraine;
 e-mail: Oksistudent@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0000-4198-5043>

ETHNOCULTURAL SPECIFICITY OF INDIVIDUAL-AUTHOR ADJECTIVES WITH COMPONENTS OF COSMONYMAL SEMANTICS IN UKRAINIAN POETICAL LANGUAGE OF THE 20TH CENTURY

Summary. The article presents a systematic study of the ethnocultural specificity of individual authorial adjectives with components of cosmonymic semantics in the Ukrainian poetic language of the twentieth century. The research aims to identify the regularities of their semantic structure and functional-stylistic features in the context of representing the ethnocultural worldview. The object of analysis comprises authorial adjectival neologisms motivated by the names of celestial bodies, cosmic phenomena, and related conceptualizations, whereas the subject involves their semantic-structural parameters, figurative-symbolic functions, and ethnocultural connotations. The methodological framework of the study is based on a combination of descriptive, structural-semantic, and contextual-interpretative methods, supplemented by elements of ethnolinguistic analysis, which ensures a comprehensive approach to the interpretation of linguistic material. The findings demonstrate that individual authorial adjectives with cosmonymic components are characterized by a high degree of semantic condensation and the ability to integrate multiple layers of meaning – natural-cosmic, mythopoetic, and cultural-historical. Their derivational structure reflects productive patterns of compounding and stem composition, contributing to the formation of complex figurative constructs. It has been established that these linguistic units perform the function of conceptualizing key ethnocultural dominants, particularly astral images (the sun, the moon, the stars), while simultaneously reflecting the author's individual reinterpretation of traditional symbolism. Within poetic discourse, they function as a means of intensifying expressiveness and activating culturally significant meanings. Prospects for further research include the compilation of specialized dictionaries of individual authorial nominations, as well as the expansion of comparative analysis within Slavic poetic traditions.

Keywords: individual authorial adjectives, cosmonymic semantics, ethnocultural specificity, poetic discourse, symbol.

Статтю прийнято 07.03.2026

Статтю затверджено до публікації 10.04.2026

Дата публікації 25.05.2026

УДК 811.161.2'282.2'286(477.83-22)
<https://doi.org/10.18524/2307-4558.2026.45.357816>

Це стаття відкритого доступу
 за ліцензією CC BY-NC 4.0

ХІБЕБА Наталя Василівна,

кандидат філологічних наук, доцент філологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка; вул. Університетська 1, Львів, 79007, Україна;
 e-mail: khibeba@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-1098-3082>

ГОВІРКА СЕЛА ПІДГОРОДЦІ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАДДНІСТРЯНСЬКО-БОЙКІВСЬКОГО ДІАЛЕКТНОГО ПОРУБІЖЖЯ

Анотація. У статті досліджено говірку села Підгородці Стрийського району Львівської області в контексті студій бойківсько-наддністрянського діалектного порубіжжя. Актуальність розвідки зумовлена необхідністю уточнення меж діалектних ареалів південно-західного наріччя української мови та вивчення процесів міждіалектної взаємодії, що спричиняють формування перехідних і мішаних говірок. **Метою** дослідження є визначення діалектної

належності говірки с. Підгородці та встановлення ступеня впливу надністрянського говору на її бойківську основу. **Об'єктом** аналізу є говірка с. Підгородці як складова південно-західного діалектного континууму, **предметом** — її фонетичні, морфологічні, синтаксичні та лексичні особливості в умовах міждіалектного контактування. **Джерельну базу** становлять матеріали польових експедицій 2023 року (записи живого мовлення носіїв різних вікових груп), дані лінгвістичних атласів (зокрема *Атласу української мови* та *Atlasu gwar bojkowskich*), а також тексти суміжної говірки с. Крушельниця Стрийського району. У дослідженні застосовано описовий, зіставний та лінгвогеографічний **методи**, що забезпечило комплексний аналіз мовних явищ і виявлення ареальних закономірностей їх поширення. У результаті встановлено, що говірка с. Підгородці має виразний перехідний бойківсько-надністрянський характер. Вона поєднує архаїчні бойківські риси з надністрянськими, які виявлено передусім у фонетичних змінах, зокрема у явищах переголосу, модифікаціях у вокалізмі та консонантизмі. Простежено поступову нівеляцію локальних бойківських рис і розширення надністрянських рис, що свідчить про тривале міждіалектне контактування та конвергенцію діалектних систем. **Висновки** засвідчують, що говірка с. Підгородці є типовим прикладом мовлення контактної зони, яка відображає динамічні процеси трансформації діалектного простору. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням польової бази, порівняльним аналізом суміжних говірок та уточненням ареальних меж бойківсько-надністрянського порубіжжя. Отримані результати також можуть бути використані для подальшого укладання діалектологічних карт і поглиблення теоретичних засад дослідження міждіалектної взаємодії в українському мовному просторі.

Ключові слова: бойківський говір, надністрянський говір, перехідна говірка, мішана говірка, діалектне порубіжжя, лінгвогеографія, міждіалектні контакти, південно-західне наріччя.

Актуальність. Діалектне членування української мови серед іншого охоплює питання, пов'язані з вивченням «механізмів» міждіалектних контактів, а також особливостей функціонування мовних явищ різних рівнів у ядрі діалекту і на його периферії, де найвиразніше простежуються процеси варіювання й трансформації мовних рис.

Сучасні лінгвогеографічні дослідження, зокрема матеріали лінгвістичних атласів, засвідчують відсутність чітких меж між говорами: вони не розмежовуються лінійно, а формують перехідні смуги, у яких поєднуються риси різних діалектних систем. У цьому контексті важливими постають проблеми кваліфікації одиниць діалектного членування, виявлення закономірностей поширення та поступового «згасання» мовних явищ у діалектному просторі, а також аналіз перехідних і мішаних говірок, що виникають у зонах міждіалектної взаємодії та відображають складні процеси мовного контактування.

Типологізація таких говірок залишається дискусійною, оскільки потребує широкої емпіричної бази для вивчення їхньої специфіки. З огляду на це дедалі більшої ваги набуває детальний аналіз окремих говірок, передусім тих, що функціонують у проблемних і недостатньо досліджених сегментах українського діалектного континууму. Такі студії сприятимуть точнішому окресленню ареалів говорів і глибшому розумінню природи діалектної варіативності. Водночас вони дають змогу розмежувати поняття перехідних і мішаних говірок, які мають принципово різну природу: перші зберігають основу певної діалектної системи з поступовими змінами, тоді як другі є результатом інтенсивного змішування різносистемних елементів [16, с. 141].

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Серед говорів південно-західного наріччя української мови бойківський (північнокарпатський) і досі належить до найбільш дискусійних в ареалогічному аспекті. Ще у 30-х рр. ХХ ст. Я. Рудницький одну з причин складності окреслення його ареалу вбачав у тому, що наявні студії «не кладуть більшої ваги на існування перехідних чи мішаних діалектичних полос» [23, с. 10]. До сьогодні межі бойківського говору залишаються лише «схематичним начерком, якому треба буде надати докладно визначених форм й рис» [13, с. 37].

Обмеженість говіркового матеріалу, брак емпіричних даних і недостатня кількість дескриптивних та лексикографічних праць ускладнюють чітке окреслення бойківського ареалу й висвітлення низки проблемних питань. Через різні підходи дослідників до визначення меж цього говору проблема його ареалогії залишається актуальною [див.: 32, с. 71].

Аналіз досліджень проблеми. Чимало праць присвячено вивченню північного округу бойківського говору. Зокрема А. Княжинський уважав, що межа з надністрянським говором проходить між селами «Тиравою, Коросним (радіше Коростенком), Старою Сіллю, Коблом, Урожем, Уличном, Болеховом, Долиною, Перегінськом і Солотвиною» [13, с. 36].

З огляду на фонетичні особливості бойківських говірок Я. Рудницький визначав їхню північну межу лінією: Коростів, Довге, Рибник, Локоть, Новий Кропивник, Старий Кропивник, Ластівки, Свидник, Тур'є, Тошільниця, Верхній Лужок, Бусовище, на північ від якої, за визначенням дослідника, починається смуга мішаних або перехідних говорів [24, с. 98]. Дослідивши говірку с. Стара Ропи на Старосамбірщині, Я. Рудницький дійшов висновку, що вона є мішано-перехідною від бойківської до надністрянської, а північна межа «чистого бойківського говору лежить південніше від Старої Ропи» [23, с. 14].

С. Рабій-Карпинська, визначаючи північну межу бойківського говору, також звертала увагу на перехідні говірки: «Перехідні говірки існують на північному пограниччі при зустрічі з надністрянськими говірками, при чому треба додати, що бойківські мовні особливості

поступають на південь, перед більш агресивними наддністрянськими говорами, й теж на східньому пограниччі» [22, с. 78].

Важливою для визначення бойківсько-наддністрянського порубіжжя є стаття І. Зілинського «Границі бойківського говору», у якій дослідник зіставив різні підходи до окреслення меж і відобразив їх на карті [10].

Я. Пура проводив межу бойківського говору через такі населені пункти: Стара Сіль, Стрільбище, Топільниця, Тур'є, Свидник, Ластівки, Кропивник Старий, Рибник, Довге; на північ від цієї лінії, за його спостереженням, переважають фонетичні риси наддністрянського говору [21, с. 14–15].

К. Кисілевський вважав, що наддністрянський говір на південному заході межує з бойківським лінією через Небилів, південніше від Рожнятова, Лоп'янку, Велдіж, Кальну, Поляницю, уздовж лівого берега річки Сукіль, через Волоське Село (нині частина Болехова), Довголуку, південніше Стрия, Уличне, Опаку, Підбуж, Блажів, південніше й західніше Дрогобича та Самбора в напрямку до Хирова і Добромиля [11, с. 286].

Д. Бандрівський зазначав, що говірки південної частини Підбузького району й північної підкарпатської частини Сколівського району Львівщини є «показником нівеляції північнокарпатських і підкарпатських говірок під впливом недалеких наддністрянських говірок» [2, с. 93]. Водночас у північній і північно-західній частинах Дрогобицького району вони вже належать до наддністрянського типу з окремими бойківськими фонетичними рисами, тоді як у південній – до бойківського [2, с. 97].

О. Горбач, досліджуючи говірки Комарна та околиць, визначав межу наддністрянського говору лінією «Хирів – Мостиська – Яворів – Рава – Кристинопіль – Зборів – Микулинці – Кам'янець-Подільський – Заліщики – Товмач – Перегінсько – Долина – Болехів – Хирів» [5, с. 157].

І. Матвіяс, спираючись на дані «Атласу української мови», зазначав, що межа між наддністрянським і бойківським говорами проходить трохи південніше від лінії Добромиль – Старий Самбір – Борислав – Болехів – Надвірна [17, с. 5].

Проблема бойківсько-наддністрянського порубіжжя й надалі привертає увагу дослідників, про що йдеться у студіях О. Костів [14], Т. Ястремської [32], Н. Хібеби [26] та ін. Зокрема О. Чаган, аналізуючи це діалектне суміжжя, звертає увагу на інтенсивний вплив сучасного наддністрянського говору на бойківський [27, с.169], потверджуючи висновок Л. Коць-Григорчук про те, що діалектна Наддністрянщина окремими рисами «поглинає» Бойківщину: «Різниця в розташуванні на карті латеральних ізоглос створюють картину перехідності чи змішаності говірок на околицях говору, а смуга таких говірок у сумі займає близько половини його території» [15, с. 104, 106]. Вплив наддністрянського говору пояснюють його роллю як потужного мовотворчого ядра, а також значенням у формуванні західноукраїнського варіанта літературної мови [4, с. 238].

Актуальність дослідження зумовлена тим, що, попри численні студії, присвячені північній межі бойківського говору, сучасне бойківсько-наддністрянське порубіжжя потребує ґрунтовного аналізу.

Для дослідження обрано говірку села Підгородці Стрийського району Львівської області, локалізовану на північній периферії бойківського ареалу та в зоні контактів із наддністрянськими говірками південно-західного наріччя української мови. Важливо зазначити, що Я. Рудницький, обстежуючи 1937 р. південну частину Стрийщини та Дрогобиччини, зосібна досліджував і говірку цього села, що дає змогу простежити її динаміку [24].

Мета статті – з'ясувати ступінь діалектної належності говірки с. Підгородці Стрийського району Львівщини та її зв'язок із бойківським і наддністрянським говорами, а також визначити місце цієї говірки в окресленні сучасної межі між цими діалектами.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань: проаналізувати діалектні особливості досліджуваної говірки; виявити бойківські та наддністрянські риси; визначити ступінь взаємодії різних діасистем у межах говірки; зіставити отримані результати з даними суміжних говірок і з лінгвогеографічними джерелами.

Об'єктом аналізу є говірка с. Підгородці як сегмент системи говорів південно-західного наріччя, **предметом** – її фонетичні, морфологічні, синтаксичні та лексичні особливості в умовах міждіалектного контактування.

Методи аналізу. Для систематизації та характеристики мовних явищ говірки використано описовий метод. Зіставний метод дав змогу виявити спільні та відмінні риси досліджуваної говірки порівняно з бойківськими та наддністрянськими говорами. Лінгвогеографічний метод забезпечив простеження ареального поширення мовних явищ на основі даних діалектних атласів.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше на основі найновішого польового матеріалу уточнено специфіку бойківсько-наддністрянської міждіалектної взаємодії в цій локальній говірці.

Теоретичне значення дослідження полягає в уточненні «механізмів» міждіалектної взаємодії, природи перехідних говірок і закономірностей трансформації діалектного простору. Отримані результати сприятимуть поглибленню знань про ареалогію південно-західного наріччя української мови. **Практична** цінність роботи полягає у можливості використання висновків дослідження в подальших діалектологічних, лінгвогеографічних та лексикографічних дослідженнях, а також для укладання діалектних атласів.

Опис джерельної бази. Аналіз фонетичних, морфологічних, синтаксичних рис говірки с. Підгородці та її лексичного складу здійснено на матеріалі усних записів діалектоносіїв, зафіксованих під час експедиції 2023 року із залученням лінгвогеографічних даних: ця говірка входить до сітки *Atlasu gwar bojkowskich* [33, н.п. 61]. Для порівняння використано матеріали з найближчого населеного пункту – говірки села Крушельниця [25, с. 245–250], які разом формують спільний локальний простір у межах Сколівських Бескидів. Село Підгородці розташоване в передгірській зоні, тоді як Крушельниця лежить південніше (приблизно 9,3 км на південний схід), у більш гірській частині регіону. Обстежена говірка с. Підгородці виявляє як загальні риси південно-західного наріччя, так і низку локальних особливостей. Водночас самі діалектоносії ідентифікують себе як бойки: «*Та нас та ге бойками називали*».

Виклад основного матеріалу. Фонетичні риси.

Для говірки с. Підгородці типовим є підвищення артикуляції [a] до [e], [i] після м'яких приголосних і в групах *ча, ша, жа*: *В'їус'ена* солома і с'нопки *в'їус'ен'ї*; *Фасол'у звар'ет*; *Лиш'ели* вар і голубці; *Те'пер же не мечут* / то л'уди *пор'едки* поробили; *До мене раз* / *ж'еба* та'ка велика л'їзе до хати / а то *ч'ер'їуниц'ї*; *Др'угий Св'їтий* веч'ір / х'їба с'ї воду *посв'їтило*; *Д'іти пове чер'їют* / по веч'ер'ї ложки *позап'хайут* та ї *л'їгают* у солону с'пату; *А троха лиш'ели* та ї з'ї стола брали; *Пот'ім винос'їт* гет і *об'їезуєт* дере'ва *т'ойу* соломо'ю; *Ну* / да'вали ко'ров'ї *їїсти* / *аби їс'ї* *веч'їли* разом; *Та то ї бу'ї та'кий* / *їа пам'їтайу* та ін. У говірці с. Підгородці явище переголосу зафіксовано в лексемах *те'же, р'шену'се, то'луду'ї*, але *ја'їса* [33, с. 466, 467, 468]. Порівняймо з говіркою с. Крушельниця, де засвідчено словоформи як зі збереженням артикуляції [a] (*п'їатниц'ю, замо'їл'айут, їстр'їчайут, зуп'н'айут, ї пош'н'їюку* та ін.), так і з підвищенням до [e], [i] (*п'їата, п'їат' // п'їет', п'їеде'сет', вес'їл'а // вес'їл'е, пам'їтайу // пам'їтайу* та ін.) [25, с. 245, 249].

Я. Рудницький у говірці с. Підгородці також фіксував зміну [a] → [e] (Рудницький 1938, с. 93), а межу поширення «чистого» [a] визначав від с. Коростів у північно-західному напрямі до сіл Довге, Рибник, Локоть і далі [24, с. 93]. Зауважмо, що в говірці с. Довге (розташованого за 10 км від Підгородців) Д. Бандрівський фіксував [a] в наголошеній позиції і в афіксі *-с'а* (Бандрівський, с. 94), а в говірках Сколівського (тепер Стрийського) району – Крушельниця, Сопіт, Верхнє Синьовидне, Ямельниця та ін. – засвідчено форми як зі збереженням [a] після м'яких історичних приголосних, так і його підвищенням [2, с. 94–95].

Як зазначає К. Кисілевський, саме підвищення *-іа (їа)* до *-є (їе), -ьи, -и, -ьї, -ї* відрізняє наддністрянський говір від бойківського, подільського і волинського [11, с. 287]. Переголос як типову наддністрянську рису фіксують й інші дослідники [3, с. 219; 6, с. 152; 8, с. 387–388; 4, с. 113].

В іменниках середнього роду в називному і знахідному відмінках виявлено як бойківський, так і наддністрянський тип: *То то'ї / шо ї н'ого волос'а* росло в *їншій б'їж*; *То колос'ї* мало *бути до'їге*; *Та то бити то гад'є!* Я. Рудницький у говірці с. Підгородці в цих позиціях фіксував відсутність переголосу [24, с. 94]. Давнє *-є*, яке дало *-а* в бойківських говірках, є важливою їх рисою [13, с. 26]; пор.: *вес'їл'а // вес'їл'е* [25, с. 245, 247].

Звук [e] в ненаголошеній позиції реалізовано як [и]: *А п'рос'ат ан'гелик'їу до Св'їтойї Тайнойї* *вч'ер'ї*.

Зміна етимологічного [o] на [a] відсутня: *І не'че с'ї хл'їб* / *ї ше та'к'ї ма'лен'к'ї ко'лачки* *пек'ли*; *Їак то'ї ко'лач* с'ї *три'має* хати / *би ху'доба* це / *шо їде* *п'асти* / *би с'ї три'мала* хати; але: *Ну* / *нам ба'гато* стар'ї розказували; *Їак'шо* було нас *ба'гато*; пор.: *бо'гато // ба'гато* [25, с. 245, 247].

Явище укання – наближення [o] до [y] ([o^y]) – як типова наддністрянська риса західної частини говору [5, с. 163; 4, с. 243] або часткове притаманне бойківським говіркам [4, с. 243] у говірці с. Підгородці фіксуємо рідко: *А їак стар'її* / *то го'р'їлки* *т'рохи* *д'ати*; *Го'р'їхи* *їак хто ма'ї*; *Ко'ц'убу* *ки'дали* на *с'ходи*. Г. Шило зазначав, що слабкий нахил до укання зближує бойківські говірки з наддністрянськими, особливо в суміжних територіях; таке явище спостерігаються, зокрема, в окремих південних районах Львівщини та північних районах Дрогобиччини [29, с. 199]. Непослідовність укання в с. Підгородці ілюструють дані АГВ:

kuh'ut, ku'ž'ux, na dor'oz'i, kot'ora, kot'ar, kob'yla, wor'ona [33, с. 480, 482, 483, 485]; пор.: *молоді, чолов'як, старос'уч'іна, соб'і* [25, с. 246, 247].

Виявлено й інші фонетичні явища в системі вокалізму:

[e] в інфінітиві з другим повноголоссям: *А от та'ка йе на При'сад'і Ми'рон'у'ї / с'тарша ід' мене на два' роки чи на три / і не' годна' ўми'рети*;

[і] на місці ненаголошеного [и] у слові *ди'тина*: *Д'їтина / то ў'мерло / то ў'мерло / то ў'мерло / і шо' робити*;

збереження рефлексів *и: *Час'ник' перед ос'в'ашчен'ам / йак' іде св'аш'ченик / ки'дайте у той' б'ітончик у' воду // У нас' час'нок' не' к'лали*;

відсутня заміна початкового етимологічного [йе] > [о]: *З'йд'ної' миски' ўс'і' йїли*.

Давні сполуки [гы], [кы], [хы] у наголошеній і ненаголошеній позиціях реалізуються як [ги], [ки], [хи]: *'Коло' мене на с'тоўн'і' 'бус'ки' так' кле'кочут*; *На Андр'ея д'їўки' та'к'і' ко'лачки' не'кли*; *На'в'ййували' о'ц'і' стра'хи' д'ла' д'їтей*; *Да'ваў' йо'му' йа'к'іс' г'роши / ор'їхи*; *Ко'ровам' до чо'ла' так' приў'йазували' на' роги*; *А'би' но'ги' були' ў' моц'і' / а'би' буў' здо'ровий*. Порівняймо паралельні варіанти: *ходак'у' || ходак'у' || ходак'і'* [33, м. 495], *т'их'е* [33, м. 411], *р'уцьку' || р'уцьку' || р'уцькі* [33, с. 495]; *лєнточ'ки, хўст'ки, с'ін'икі, капел'ўхи, ж'їнкі // св'ах'ї, г'їкнула // ж'їнк'є та ін.* [25, с. 245–247]. Звукосполуки [к'е], [х'е], [г'е] у наголошеній позиції є характерною рисою наддністрянських і бойківських говірок [11, с. 288; 29, с. 199; 4, с. 117].

Засвідчено звукосполуки [ир] // [ри], характерні для наддністрянського й бойківського говору [29, с. 199]: *'Кажут' кир'ничка' / де' худоба' ходила' / то' мала' чисту' воду' на'пити' с'ї*; *Же'не' у'же' / чистит' кир'ничку*; *Але' в'ін' в'їчно' вигри'муваў' там*; *Дри'ва' кидали*; а також [ло]: *То' са'дили' й'аблока' / г'руш'ї' / вишн'ї' / та'ке' йа'кес'*.

Численні приклади функційного ослаблення [в], зокрема його випадіння на початку слова, що типово для наддністрянських говірок [4, с. 119]: *Йа'к'би' <в>'хопило' / то' було' би' роз'несло' / зробило' би' ка'л'їкоў*; *Йа'линки' <в>'їд'даўно' ста' <в>'или' / ўсе' с'тавили*; *Пот'їм' ви'нос'їт' гет' і об' <в>'йезуїт' дере'ва' тойу' со'ломойу*; *Та'ке' дике' зб'їрали' на' Ку'пала' / к' <в>'їт'ки' / та'ке'во*; *І' й'її' <в>'че'пиў'са' блуд*; Пор. також: *'Кажут' / йак' шос' 'наруби' ў'брати' / то' тебе' н'їх'то' не' ўїїст' / не' з'лазит' чи' йак' то*.

Засвідчено зміну [в] → [ў] у кінці складу та слова: *Со'киру' н'їд' ст'їў' к'лали*; *П'їд' ст'їў' со'ломи*; *Мала' ж'їнка' ве'с'їўну' 'нижн'у' та'ку' со'рочку' чи' то' с'н'їдниц'у* (характерно для наддністрянських і бойківських) [4, с. 119, 243]. Про функційність [ў] у бойківських говірках порівняно з іншими говорами зазначав і А. Княжинський [13, с. 29].

Збереження м'якості шиплячих звуків є ознакою бойківських і наддністрянських говірок [13, с. 29; 11, с. 290; 29, с. 199; 4, с. 243]: *А'ле' ка'зали' / шо' то' гр'їх' / бо' во'на' ску'ч'ейе' за' д'їт'ми*; *До' мене' раз' ж'е'ба' та'ка' велика' л'їзе' до' хати' / а' то' ч'ер'їўниц'ї*; *Подошку' / де' маїе' мерт'вий' ле'ж'ети' / г'ибл'ом' наби'ваїут*; *А' т'роха' ли'ш'ели' та' ї' з'ї' сто'ла' б'рали*; *І' йа'к'шо' хоче' ко'мус' ворож'їти*; *'Файно' було' даўно' / а' те'пер' ж'елуїт' / бо' ў'с'уда' по'р'едок' маїе' бути*; пор. також: *Да'ваў' йо'му' йа'к'іс' г'роши*; *Йак' йа' ў'родила' с'ї' / шо' в'їн' ўно'чи' уста'ваў' і браў' на' руки' і ходиў' зо' мноў*; *То' ко'лис' так' шанували' / шо'би' пер'ший' хлоп' заїшоў' до' хати*. Карти фіксують: *ур'їа* [33, с. 509]; *тез'а, тез'е, саз'а* [33, с. 576, 579, 581]; *і так' са'мо' хлоп'ц'їм' на' йа'кес' со'роч'єтко* [25, с. 249].

Відсутнє подовження приголосних в іменниках середнього роду: *До' Благ'о'в'їшчен'ї' земл'ї' не' ч'їпали*; *По' н'їд'лоз'ї' з'їл'а' мечут*; *То' той' / шо' ў' н'ого' во'лос'а' росло' в' їн'ший' б'їк*; *То' ко'лос'ї' мало' бути' доўге*; *А' тим' / шо' йо'го' мали' / во'но' шос' пома'гаїе' ў' жит'у*; *Л'уди' с'ї' зийш'ли' / шос' ка'м'їн'ом' мече' та ін.*, що є фонетичною рисою південно-західних говірок, [1, к. 94; 33, с. 534].

Відсутній епентетичний [л] після губних: *Хрест' за'копували' дереў'їен'ї*; *Те'пер' того' не' роб'їт*; *То' д'їд' і' баба' / два' сн'опи' / і' ту'да' по' ко'лачику' стаўїт*; *І' н'їшоў' гет' з' тей'ї хати' / бо' в'їн' ме'не' забав'їеў*; *Тої' / хто' мав' йа'кий' суд' / то' остаўїели*; *Ку'т'а' / пше'ниц'ї' / запраўїела' маком*; але: *Там' / де' нех'реш'чена' хата' / нех'реш'чена' / то' в'їн' там' сам' по'йаўлуваў*; пор.: *р'обїи, кирїи* [33, м. 437], *р'обїат, кирїат* [33, с. 438]. Це одна з маркувальних бойківських рис [13, с. 31; 23, с. 11].

Протетичні звуки з'являються непослідовно: *То' є' та'к'ї' вочи' недобр'ї' // Смерека' су'ха' була' / а' іскри' н'їшли' з' очеї*; *Бо' те'пер' ўвес' н'їх'то' не' с'їїе*; *'Вужа' не' бїут' / а' гад'уку' бїут' // Кажут' / то' с'ї' ве'де' / йак' уж' йе*; *Собака' ўїе' на' о'ген*; *П'їд' об'руе' к'лали' с'їно*;

Оден сн'ін / а перегородили; Да'ваў йо'му йа'к'іс' г'роши / о'р'іхи; То ўс'о п'равили о'ливоў; пор.: *vos'a* || *os'a* [33, с. 591], *oneń, oger* [33, с. 592, 593], *wujko, wuhol* [33, т. 594]; пор.: *око, онук* [25, с. 248, 249]. Протетичний [в] перед [о] є надсянським і наддністрянським говірковим явищем [28, с. 572; 4, с. 117].

Спорадично засвідчено диспалаталізацію [р]: *То йа'ледве ўрату'ваў с'і; Йа'лінку ўби'рала і на ц'винтар но'сила йі'му; Дзвонили у'церкв'і / пала'мар; Ў'кого буў дра'гар / а ў'кого с'тел'а п'росто.* Паралельні словоформи *p'ysař* || *p'ysar, c'ysař* || *c'ysar* фіксує AGB [33, с. 565]; *буракі* [25, с. 250]. Я. Рудницький відзначав наявність м'якого [р'] у говірці с. Підгородці (Рудницький 1938, с. 95); як маркувальну рису бойківських говірок його розглядав А. Княжинський [13, с. 30], натомість у наддністрянських простежується тенденція до диспалаталізації [р] [11, с. 289].

Дзвінкість приголосних у кінці складу перед наступним глухим, а також у кінці слова переважно зберігається: *А на Св'ітій'веч'ір зви'чайній хл'іб пек'ли; Робили з пше'ниці' / і мед / мак; Ну та і не мож'ж'ебу'бити; Чи хл'пало / чи Бог'його з'найе / шо то'було; Со'лому'поп'ід с'толи к'лалі; Так насил'или / та і на па'тик / та і к'лалі на г'р'едку;* пор.: дзвінкість кінцевого приголосного чи його ослаблену дзвінкістю: *por'ih, čel' id', p'aserb^p, vovad^t* [33, с. 588]; *хл'іб Бог, м'іг* [25, с. 248, 249].

Поширена м'якість [ц'] у суфіксі *-ец'*: *Йа'к'іс' ва'реник / голубец' / в'ідкла'дали ў мисочку; Та'кий пек'ла колачик / та і йак'хлопец' при'шоў / та да'вала; На Мако'вейа мак'має'бути хрустаец'* та ін.; пор.: приклади м'якої вимови цього звука [33, с. 539, 544]; пор.: *греб'інец', горб'ец'* [25, с. 249, 250]. Іменникові суфікси [ец'], [иц'а] відрізняють бойківські говірки від «західного та східного сусіда» [13, с. 29], адже в наддністрянських говірках «у цілому гнізді тільки тверде *ц* у суфіксі типу *столец, кінец, отец, хлопец*» [11, с. 290]. На твердіння [ц'] у суфіксі *-ец'* на межі бойківських говірок і наддністрянських звертала увагу С. Рабій-Карпинська [22, с. 84].

М'які [с'], [ц'] фіксуємо у прикметникових суфіксах *-с'к-, -ц'к-*: *Во'на п'ішла у цей'пот'ін г'ірс'кий, То'була жи'д'іус'ка'хата* та ін.; їх м'якість потверджує AGB [33, с. 536]. С. Рабій-Карпинська зазначала, що «м'яке *с', з', ц'* у прикметникових закінченнях виступає на цілому бойківському просторі за вийком лемківського та наддністрянського пограниччя» [22, с. 84; 13, с. 29]. Натомість на диспалаталізацію у суфіксах *-ский, -цкий* у ядрі наддністрянського говору вказував К. Кисілевський [11, с. 290].

Для аналізованої говірки типовим є випадіння окремих звуків або групи звуків у середині чи в кінці слова: *Ма'лен'ка д'і'тина / во'но ше'н'і'чо не розу'м'іло; Ну ўсе'б'іше'ади те'пер на Йур'і; Деколи та'ка'паска / шо не мож'з'печ'і вит'ігнути; А йо'му солити не мож'було; Там / де нехре'шчена'хата / то в'ін там сам по'йаў'йуваў; Ўни так і сто'йали / а ўже йак'вино'сили / то йа не з'найу ўже / шо з'ними; Деў'йт'д'іб чи с'к'іки; Треба ту д'і'тину поўти'рати; Була і ў нас та'ка'т'ітка / шо шос'мала'б'іше'йак'дес'ітеро д'і'тий; Бзи'ну шос'тоже не са'дили; Прози'вайут с'і / ади / ти / по'в'ітерниц'о дур'на* та ін.

Серед інших явищ у консонантизмі відзначмо:

африкату [дж] у формі *дож'джу* як результат асиміляційних процесів [2, с. 31]: *Бога про'сили / би даў Бог дож'джу;*

лексему *по'в'ітерниц'а* як результат метатези: *Те'пер не'ма по'в'ітерниц'* [дет. див.: 2, с. 48];

[кв] → [ф]: *Фа'сол'у за'р'ет; Фа'сол'у / та і'вару на'сил'ут та і'д'іти по'й'д'ет;*

функційність [г]: *А га'д'угу б'іут; Ў'кого буў дра'гар / а ў'кого с'тел'а п'росто; А т'роза ли'ш'ели та і з'і'стола б'рали / і ка'зали / шо'несут / би с'і кури'несли / би'н'і'де не'шли в'ід с'тай'і.*

Аналіз фонетичних рис говірки с. Підгородці потверджує думку Д. Бандрівського, що фонетична система говірок Підбузького району, як і суміжних підкарпатських районів, поступово втрачає бойківські риси та наближається до фонетичної системи наддністрянських говірок [2, с. 95]. Зокрема, у сучасній підгородській говірці відсутнє типове бойківське задне [ы] [4, с. 241], хоча Я. Рудницький фіксував його наближення до [о] у слові *б'оли* 'були', зазначаючи, що на північ від лінії Коростів – Довге – Рибник і в північно-західному напрямку цей звук трапляється рідко [24, с. 97]. Відсутня також типова бойківська риса переходу [н] → [й] перед [к]: *К'орову виби'рала / аби хв'іст буў то'нон'кий; Хто там ўже знаў / то в'ін зра'нен'ка'ішоў.* Наші спостереження підтверджують дані Я. Рудницького про те, що на північ від лінії Коростів – Довге – Рибник поширене відкрите наддністрянське [е] (замість типового

бойківського ё): Дзво^нили у ¹церкв'ї; Та й ти^пер то ¹робим // По по¹токах гл^убоких / те^пер ¹воїна то ¹с'о в'їдог^нала [24, с. 94–95].

Морфологічні риси.

У Р.в., Д.в. та М.в. одн. іменники ж.р. мають давнє закінчення -и: ¹Але не дай бог йо¹му ¹соли¹дати; Те^л'етко ¹ї ^стайни би не мерзло; пор.: на скр^іни, на в^улиці [25, с. 245].

В О.в. одн. іменники І відміни ж.р. мають закінчення -ов: То йа ¹чула / шо то н'їд па¹хо¹ї вигр'ївали; ¹Шутко¹ї г^нали / шо би н'їчо не ш¹кодило; Г^нли / ка¹зали / до¹рого¹ї / та ї ¹їно¹чи; Застил'айут дзеркала йа¹ко¹їс' тка¹нино¹ї; Йак¹би ¹хопило / то ¹було би рознесло / зр^обило би ка¹л'їко¹ї; То ¹їс'о п¹равили о¹ливо¹ї та ін., а також – узгоджувані з ними займенники: То¹ї ¹шутко¹ї г^нили / ¹поки ¹їже не про¹пала; Йак¹ йа ¹їро¹дила с'ї / шо в'їн ¹їно¹чи уста¹ва¹ї і бра¹ї на ¹руки і хо¹ди¹ї зо мно¹ї; пор: р¹епенсев [33, с. 408]; пор.: сл¹їно¹ї, мно¹ї [25, с. 246, 250].

У Р.в. мн. іменники І відміни ж.р. мають закінчення -ів: Бо ка¹зали / шо йак запро¹сили ¹душ'ї¹ / то м'їс'ц'ї не ¹було; пор.: bab, werbiv [33, с. 245].

Іменники ІІ відміни с.р. і ч.р. м'якої групи в О.в. мають закінчення -ом // -ем: Л'уди с'ї зийш¹ли / шос' ка¹м'їн'ом ¹мече; Подуш¹ку / де ¹має мерт¹виї ле¹ж'ети / ¹гил'ом наб¹ивайут; І ¹хруст¹авем на¹ї¹кола хати об¹сн'пати; То ка¹зали / шо в'їн бу¹ї уш¹рем.

Закінчення -ий у Р.в. іменника ¹д'їти: А йак не ¹дали / то в'їн б'їду ро¹би¹ї / во¹їу¹ва¹ї / ¹нав'їт' і до ¹д'їт¹ї бра¹ї с'ї; Йа¹ка ¹мала ¹доста ¹д'їт¹ї / йї с'ї вело; але: І во¹ни за¹вод'ат' ¹л'уде¹ї у ¹їс'ак'ї та¹к'ї ¹нетр'ї; у Д.в. – закінчення -ом: Зано¹сили йа¹лин¹ки до ¹хати / с¹тавили ¹л'їт'ом / би ¹бавили с'ї; Би ¹л'ил'ом по¹зам'кало.

Засвідчено відсутність м' якого типу відмінювання прикметників: Би не ¹була по¹рожна н'їч. Типові короткі форми прикметників: С¹нопики по ¹Св'їт'їм ¹вечер'ї ¹їже на ¹с'їчку ¹р'їж¹ут та ін. і займенників: А з¹най¹ї / шо йе на ¹ко¹жд'їм ¹кут'ї ¹чеснок; Шо то в'їн йе ¹ї та¹к'їм ¹дом'ї; А би с'ї ¹несли у ¹сво¹їм гн'їз¹д'ї та ін.

Характерним є вживання енклітичних форм особових займенників: По¹милу¹ї н'а / ¹Боже; ¹Ангелику-хоро¹нител'у / ¹прошу ¹т'ї до ¹Тайно¹ї ¹вечер'ї. Займенник 3-ої особи у Д.в. одн. має форму йї¹му: На ¹цвинтар но¹сила йї¹му; інші займенники 3-ї особи (крім він) втрачають [о]: То ¹їже ¹їна про¹дала; ¹їни так і сто¹їали.

Вказівні займенники той, цей – у редуцльованих формах: ¹ї нас та¹ка / йак ¹таз'їк / ¹була ¹форма / і то¹то м'їсили ¹т'їсто; Виста¹їл'али ко¹ц'убу / ло¹пату то¹ту; А ко¹лис' та¹ке то¹то ¹було; Шо то¹то ¹мало дес' ко¹гос' ¹може с'ї ¹їч'ї¹нити та ін. Займенник та реалізується як ¹тейї: І ¹тато н'їшо¹ї гет з ¹тейї ¹хати.

Фіксуємо паралельні форми шчо // шо: А¹бо / ¹може / ¹тойї со¹ломи / шо ¹ї ¹хат'ї; Хто ¹шчо зас¹лужит' / той то ¹має та ін.

Типові означальні займенники: ¹їс'о ¹усе' : То ¹їс'о п¹равили о¹ливо¹ї; То ¹їже ¹їна про¹дала / та ¹ї ¹їс'о та ін.; ¹ко¹ждий ¹ко¹жний' : То не¹ма ¹коло ¹ко¹ждо¹ї ¹хати; заперечний займенник н'їчо ¹нічого' : То ¹їже не ¹було н'ї б'їди ¹тойї / н'ї ¹того н'їчо не ¹було; неозначений йа¹ко¹їс' ¹якоюсь' : Застил'айут' дзеркала йа¹ко¹їс' тка¹нино¹ї.

Інфінітиви закінчуються на -ти і -чи: То йо¹му т¹реба по¹ложити у т¹рунву; Пом'їч ¹п¹росит / а би ¹дати / ¹помо¹чи.

Фіксуємо афікси си // с'ї у пре- і постпозиції: То за¹водили до ¹хати / йак ¹си ¹ї¹те¹лит ко¹рова; ¹Кажут / то ¹с'ї веде; Х'їба ¹с'ї ¹воду посв'ї¹тило; Хрис¹тос ¹с'ї ра¹ж¹дає; І не¹чес'ї ¹хл'їб; пор.: sé [33, с. 501]; си // с'ї [25, с. 245–250].

Форми теперішнього часу 3 ос. одн. і мн. із твердим флексійним т: Ка¹зали / шо ¹ж'їнка ш¹кодит; ¹Д'їти по¹вечер'ї¹їут / по ¹вечер'ї ло¹ж'ки по¹зани¹хайут та ¹ї ¹л'їга¹їут у со¹лому с¹пати; ¹Перше да¹їут ¹кут'у / ¹пот'їм ¹рибу та ін. У зворотних дієсловах 3 ос. одн. – стягнені форми: ¹Кажут / то ¹ведес'ї / йак ¹уж ¹їе; І не¹чес'ї ¹хл'їб; То ¹хл'їб ¹великий / ¹баба ¹с'ї наз¹иває.

У 3 ос. мн. в аналізованій говірці збереглося закінчення -ут: Буває / шо ¹в'їдби¹райут ¹моло¹ко; натомість закінчення -ат зазнало фонетичних змін, реалізуючись як -їт: Р'їзд'во / Ма¹р'її / Сте¹фана / ¹пот'їм ¹вн¹ос'їт гет і об¹їезу¹їут дере¹ва ¹тойї со¹ломойу; То ко¹лис' ¹опи¹р'ї хо¹дили / те¹пер ¹їже не ¹ход'їт та ін.

У формах минулого часу послідовно засвідчено залишки перфекта: -м (1 ос. одн.), -сми (1 ос. мн.), -с¹те (2 ос. мн.): ¹До¹ж'їл' ¹мо¹гла-м / йа¹лин¹ку ¹їб¹рала; ¹їз'їла-м ло¹пату та ¹ї

ввергла за пл'ят / та ї їс'о; Ўже-сми спали, Вит'агали-сте з води і розх'одували; Брали-сте їс'о / шо 'дома приготували; Сідали-сте / ви'копували та'кий ге ст'їу ї зем'л'ї / і с'їли-сте; пор: chod'ytysto, chod'ytyste [33, с. 590]; знала-м, але-м несла [25, с. 245, 248].

Синтаксичні риси.

Для говірки с. Підгородці характерним є специфічне розташування членів речення: *Котрий ко'лач собака хопит с'корше / то с'ї'буде в'їд:авати мус.*

При зв'язці *бути* іменник уживається як у формі називного, так і знахідного відмінка: *Ну / в'ін бу'ї'дуже брех'ливий чолов'їк; То ка'зали / шо в'ін бу'ї упи'рем.*

Типові конструкції з прийменником *їд*: *А от та'ка їе на При'сад'ї Миронц'ї / с'тарша їд мене на два роки чи на три.*

У складносурядних реченнях із протиставним значенням засвідчено вживання сполучника *но* в поєднанні з *але*, що характерно для західних наддністрянських говірок [18, с. 45]: *Ну та ї не мож 'ж'ебу 'бити / но але...//*

У складнопідрядних реченнях мети активно функціює сполучник *би*: *А то 'д'їти ма'л'ї ї дут / би з'рош'ї заробити; На Андр'їа д'їу'ки воро'жили / би с'ї пов'їд:авали.* Сполучник часу *нім* вживається у значенні 'доки, поки': *І хр'уставем на'їкола 'хати обси'пати / н'їм та б'ї'да пора'хуйе.*

Порівняльний сполучник *ге* має значення 'мов', 'ніби', 'подібно до чого': *Так на по'тоу'ї їе / то та'ке / ге їав'їр; Ста'р'ї 'л'їди / 'даїн'ї / ше та ге по 'мен'ї / то їс'о к'лалї.*

Досліджувана говірка представлена багатою лексикою, що відображає мовотворчість її носіїв. Вона охоплює загальноновживані слова літературної мови з діалектними особливостями наголошування і граматичного оформлення, лексеми з відмінним від літературного значенням, а також вузьколокальні утворення. Тематично лексика охоплює будівельну, квілінарну, медичну, ботанічну, обрядову, міфологічну та релігійну сферу, що широко представлена у словниках бойківських і наддністрянських говірок, зокрема:

бзи'на 'бузина': *Бзи'ну шос' 'тоже не са'дили; пор.: бойк. бзди'на 'тс.' [20 I, с. 50], наддністр. бзіна [30, с. 50], пн.наддністр. бзіна 'тс.' [6, с. 79];*

'баба 'солодкий великодній хліб циліндричної форми': *Бабу пек'ли раз на р'їк / на Ве'ликден'; пор.: 'тс.' [30, с. 40];*

'баба 'сніп збіжжя, що ставлять у хаті на Різдвяні свята поряд із *дідом*': *То д'їд і 'баба / два сно'пи / і ту'да по ко'лачику с'таїїт; пор.: 'тс.' [30, с. 39];*

'д'їд(о) 'сніп збіжжя, який ставлять у хаті на Різдвяні свята поряд із *бабою*': *Даї'но с'тавили два сно'пи ї кут / 'д'їда ї 'бабу; І їносит до 'хати і кла'де 'того 'д'їда і 'бабу чи на сто'л'ї / чи на 'лаїу'ї у кут; Із в'їу'са 'д'їдо та'кий; 'Д'їдо ї 'баба; пор.: 'тс.' [20 I, с. 218; 30, с. 109];*

Ўве'денийе 'Введення в храм Пресвятої Богородиці (21 листопада)': *То х'ї'ба на па'лазник на Ўве'денийе; пор.: вве'дєня, введе'нийе церк. 'тс.' [20 I, с. 87; 19, с. 53; 9, с. 38];*

громо'виц'а 'освячена на свято Стрітення Господнього (2 лютого) свічка як оберіг від блискавки чи нечистої сили': *Їак 'дуже гри'мит / їа 'майу громо'виц'у / с'в'їчку ве'лику / і на ст'їу кла'ду / і во'но го'рит / 'поки гри'мит;*

дра'сар 'сволок, балка стелі': *Ў 'кого буї дра'сар / а ї 'кого с'тел'а п'росто; пор.: 'тс.' [20 I, 189; 19, с. 133; 31]; [(дра'сар) 30, с. 111];*

з'носок 'перше знесене яйце, з якого можна виховати нечисту силу': *То т'реба 'було з'носок / 'першиї раз 'курка їаї'це не'се / і їо'го т'реба 'було з'р'їти п'їд пах'войу / там / 'деїїт' д'їб чи с'к'їки / і 'пот'їм в'їн 'в'їрно служ'їу / але не даї бог їо'му 'соли 'дати; пор.: 'тс.' , 'яйце останнього зносу' [20 I, 317; 7, с. 223; 30, с. 130]; 'яйце без жовтка, з якого можна собі виховати чорта' [31];*

кур'єчка 'курячий послід': *Бо їак 'ж'їнка заї'де / то 'кажут / шо кур'єчкої чо'ло нама'с'т'ет; пор.: 'тс.' [(кур'єчки) 19, с. 248]; [(кур'єчки) 7, с. 228; 30, с. 155; 9, с. 136];*

'лотаї 'латаття': *На 'нашу / їе та'к'ї к'в'їти / 'лотаї; пор.: 'тс.' [20 I, с. 418; 30, с. 163];*

'Матки 'Успіння Пресвятої Богородиці (15 серпня)': *На 'Петра / на Зе'лен'ї с'в'єта 'лад'ат' пасту'хам / на 'Матки 'лад'ат'; пор.: 'тс.' [20 I, с. 433]; [(Матка) 'тс.' 19, с. 272; 7, с. 231; 9, с. 151];*

'наруби 'навиворіт': *Їшли ї л'їс / б'рали со'рочку 'наруби; пор.: 'тс.' [20 II, с. 475; 19, с. 301; 31];*

по'вала 'стеля' : *Ку'т'у ме'тали на по'валу*; пор.: 'тс.' [20 II, с. 86; 6, с. 125; 7, с. 235; 30, с. 209; 9, с. 190];

пудж'ити 'лякати' : *Бо там йїх шос' пудж'їло / не'чиста 'сила*; пор.: 'тс.' [(пуджати) 20 II, с. 161; 19, с. 394; 31];

роз'ходник 'розходник': *Ше н'їд'курували / ње роз'ходник*; пор.: 'тс.' [(росхїнник) 20 II, с. 193]; [(росхїдник) 6, с. 132; 7, с. 242; 30, с. 231];

тоўчка 'ступа' : *Бу'ла та'ка 'тоўчка і мако'г'їн*; пор.: 'тс.' [31]; пор.: '(у ступі) товкач із цвяхами на головці' [20 II, с. 294];

т'рунва 'домовина' : *То њо'му т'реба по'ложити у т'рунву*; пор.: 'тс.' [30, с. 257];

хр'їн 'хрін' : *Хр'їн' / ц'ї'лий та'ко / то њже на стол'ї 'терли*; пор.: 'тс.' [20 II, с. 347; 19, с. 499; 30, с. 268; 9, с. 265];

шм'їр 'мазут, мастило; дьоготь' : *Ка'зали / шо чо'ло шм'їром нама'с'т'ат' / шоб не њшла*; пор.: 'тс.' [6, с. 152; 7, с. 253; 30, с. 281; 9, с. 278];

петру'вати 'святкувати початок випасу худоби на пасовиську (про пастухів)': *На Пет'ра і Паўла і'дут петру'вати // а зелен'куйут на Зел'ні с'в'ета*; пор.: 'святкувати день Петра'; пор.: 'тс.' [20 II, с. 58];

на шка'мат'ї 'на дрібні шматки': *Висохла на шка'мат'ї / і не 'годна њми'рети*;

по'в'їтерниц'ї 'міфологічна лісова істота в подобі жінки або красивої дівчини': *Ну то роз'казували про те / шчо пер'еважно там у по'токах / по та'ких уш'челинах 'були ж'їн'ки / ж'їн'ки / ња'ких називали по'в'їтерниц'ями // ка'зали / шо во'ни вигл'а'дали о'д'агнут'ї у чер'воне // і з роз'пушченим во'лос'ам*;

за'кусенц'ї 'обрядовий хлібний виріб, спеціально випечений на Другий Святвечір (напередодні Богоявлення (5 січня)). Господар окроплював хату, а хлопчик, тримаючи хлібець (ощипок), відкусував його щоразу під час кроплення худоби, бджіл тощо, доки не з'їдав повністю': *На Другий Св'їтий 'веч'їр / та'к'ї за'кусенц'ї / шо њак њшли доў'кола 'хати і кро'пили / і ше о'ден і'шоў д'їт'вак і за'кусував то'то њс'о*; пор.: *за'кусованики* обр. '«паляниця із житньої муки», яку печуть на Другий Святий вечір» [12, с. 6], *закусувати* 'споживати обрядові страви на Щедрий Вечір у стаїні' [31].

Висновки та перспективи дослідження. Проведене дослідження міждіалектних контактів і типології говірки с. Підгородці Стрийського району Львівської області засвідчує її функціонування як перехідної бойківсько-наддністрянської говірки. Такий статус підтверджено комплексом фонетичних, граматичних і лексичних рис, характерних для суміжних діалектних ареалів південно-західного наріччя. Застосування описового, зіставного та лінгвогеографічного методів дало змогу виявити активні процеси міждіалектної взаємодії та нівеляції архаїчних бойківських рис під впливом наддністрянського говору. Зокрема, простежено поступову втрату окремих фонетичних ознак бойківського говору (звуків [ы], [ь^о], [ѐ], архаїчних рефлексів і частини специфічних консонантних реалізацій), а також загальну тенденцію до зближення з наддністрянською фонетичною системою. Водночас у говірці с. Підгородці збережено низку бойківських рис, які в поєднанні з наддністрянськими формують специфіку її перехідного типу. Це свідчить про тривале співіснування двох діалектних систем і взаємне нашарування мовних елементів, що й зумовлює появу рис суміжжя. Встановлено, що наддністрянський говір як більш функційний у межах південно-західного наріччя поступово впливає на бойківську основу, спричиняючи її часткову діалектну конвергенцію та нівеляцію локальних архаїзмів. Це підтверджує загальну тенденцію до звуження ареалу типових бойківських рис і розширення наддністрянського впливу. Таким чином, мовна система говірки с. Підгородці відображає динамічний процес діалектної трансформації та репрезентує проміжний, перехідний тип між бойківським і наддністрянським діалектними масивами. Отримані результати підтверджують висновки попередніх досліджень і окреслюють перспективу подальшого вивчення динаміки говірок порубіжжя.

Інформанти:

Андрейків Катерина Андріївна, 1934 р.н.;

Байкенич Ганна Іванівна, 1972 р.н.;

Дорошевич Емілія Андріївна, 1948 р.н.;

Куделко Марія Йосипівна, 1931 р.н.;

Щур Кароліна Яківна, 1934 р.н.;

Щур Іван Федорович, 1942 р.н.

Л і т е р а т у р а

1. АУМ: Матвіяс, І. (Ред.). (1988). *Атлас української мови*. У 3 т. Т. 2: *Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі*. Наукова думка.
2. Бандрівський, Д. Г. (1960). *Говірки Підбузького району Львівської області*. Видавництво АН Української РСР.
3. Бевзенко, С. (1980). *Українська діалектологія*. Вища школа.
4. Глібчук, Н. & Костів, О. (2023). *Українська діалектологія*. Літературна агенція «Піраміда».
5. Горбач, О. (1993). *Говірка Комарна й Комарнянщини*. Зібрані статті. V. Діалектологія, 157–172.
6. Горбач, О. (1993). *Північнонаддністрянська говірка й діалектний словник с. Романів Львівської області*. Зібрані статті. V. Діалектологія, 56–156.
7. Горбач, О. (1993). *Словник діалектної лексики Тербовельщини*. Зібрані статті. V. Діалектологія, 209–225.
8. Гриценко, П. (2004). *Наддністрянський говір*. Українська мова. Енциклопедія. Українська енциклопедія імені М.П. Бажана, 387–388.
9. Дидик-Меуш, Г. (2021). *Мокряни. Говірка маминого села. Словник*. Літературна агенція «Піраміда».
10. Зілинський, І. (1938). *Границі бойківського говору (з картою)*. Літопис Бойківщини, 10, 75–87.
11. Кисілевський, К. (1962). *Мовні особливості наддністрянського гнізда*. Записки наукового товариства Шевченка. Збірник на пошану Зенона Кузеля, 169, 283–297.
12. Кміт, Ю. (1935). *Ще раз про Волосатий*. Літопис Бойківщини, 6, 1–8.
13. Княжинський, А. (1931). *Межі Бойківщини*. Літопис Бойківщини, 1, 24–37.
14. Костів, О. (2018). *Бойківсько-наддністрянське діалектне суміжжя (фонетичні особливості)*. Вісник Львівського університету. Серія філологічна, 68, 228–239.
15. Коць-Григорчук, Л. М. (2002). *Лінгвістично-географічне дослідження українського діалектного простору* [Монографія]. Видавництво Наукового товариства ім. Шевченка.
16. Мартинова, Г. & Щербина, Т. (2020). *Мішано-перехідні говірки середньонаддністрянсько-степового порубіжжя*. Lingua Montenegrina, 25, 139–149.
17. Матвіяс, І. (1990). *Українська мова і її говори*. Наукова думка.
18. Матвіяс, І. (2007). *Діалектна основа синтаксису в українській літературній мові*. Мовознавство, 1, 38–46.
19. Матіїв, М. (2013). *Словник говірок центральної Бойківщини*. Ната.
20. Онишкевич, М.І. (1984). *Словник бойківських говірок: у 2 ч.* Наукова думка.
21. Пура, Я. О. (1958). *Говори Західної Дрогобиччини*. Львівський державний педагогічний інститут.
22. Рабій-Карпинська, С. (2011). *Бойківські говірки: зб. статей*. Перемишль.
23. Рудницький, Я. (1935). *До бойківсько-наддністрянської мовної межі*. Літопис Бойківщини, 6, 9–14.
24. Рудницький, Я. (1938). *Важливіші ізофони на півночі центральної Бойківщини (з мапою)*. Літопис Бойківщини, 10, 93–99.
25. Хібеба, Н. (2021). *Бойківське весілля: обряд і слово*. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
26. Хібеба, Н. (2012). *Питання про північну межу бойківських говірок: говірка села Росози Старосамбірського району Львівської області*. Вісник Львівського університету імені Івана Франка. Серія філологічна, 57, 311–321.
27. Чаган, О. (2016). *Бойківсько-наддністрянське діалектне суміжжя як об'єкт діалектологічних студій*. URL: chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjpcgclcfndmkaj/https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7b8df483-d62b-4db3-a61b-25b98f58c (дата звернення: 10.03.2026).
28. Шевельов, Ю. (2002). *Історична фонологія української мови* [Монографія]. «Акта».
29. Шило, Г. (1957). *Південно-західні говори УРСР на північ від Дністра*. Львівський державний педагогічний інститут.
30. Шило, Г. (2008). *Наддністрянський регіональний словник*. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
31. *Ямельницький словник: Слова з говірки в с. Ямельниця (Сколівська громада, Стрийський район, Львівська область)*. Трускавецький відкритий суспільний сайт. URL: https://protruskavets.org.ua/yamelnyskyu-slovyk/ (дата звернення: 16.03.2026).
32. Ястремська, Т. (2011). *Діалектний простір Галичини*. Українська мова в Галичині: історичний вимір. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 55–106.
33. AGB: Rieger, J. (1991). *Atlas gwar bojkowskich*. W 7 t. T. VII: Część 1. Mapy 352–602. Zakład narodowy im. Ossolińskich.

R e f e r e n c e s

1. АУМ: Matviias, I. (Red.). (1988). *Atlas ukrainської mowy* [Atlas of the Ukrainian Language]. U 3 t. T. 2: *Volyn, Naddnistrjanshchyna, Zakarpattia i sumizhni zemli*. Kyiv: Naukova dumka.
2. Bandrivskiy, D.H. (1960). *Hovirky Pidbuzkoho raionu Lvivskoi oblasti* [Dialects of the Pidbuzkyi District in the Lviv Region]. Kyiv: Vydavnytstvo AN Ukrainkoï RSR.
3. Bevzenko, S. (1980). *Ukrainska dialektolohiia* [Ukrainian dialectology]. Kyiv: Vyshcha shkola.
4. Hlibchuk, N. & Kostiv, O. (2023). *Ukrainska dialektolohiia* [Ukrainian dialectology]. Lviv: Literaturna agentsiia «Piramida».

5. Horbach, O. (1993). *Hovirka Komarna y Komarnianshchyny* [The dialect of Komarna and the Komarna region]. Zibrani statti. V. Dialektolohiia. Munich, 157–172.
6. Horbach, O. (1993). *Pivnichnonaddnistrianska hovirka y diialektnyi slovnyk s. Romaniv Lvivskoi oblasti* [The Northern Dniester dialect and a dialectal dictionary of the village of Romaniv in Lviv Oblast]. Zibrani statti. V. Dialektolohiia. Munich, 56–156.
7. Horbach, O. (1993). *Slovnyk diialektnoi leksyky Terebovelshchyny* [A Dictionary of Dialectal Vocabulary from the Terebovia Region]. Zibrani statti. V. Dialektolohiia, Munich, 209–225.
8. Hrytsenko, P. (2004). *Naddnistrianskyi hovir* [The Naddnistriansky dialect]. Ukrainska mova. Entsyklopediia. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia imeni M.P. Bazhana, 387–388.
9. Dydyk-Meush, H. (2021). *Mokriany. Hovirka mamynoho sela. Slovnyk Mokriany* [The dialect of my mother's village. A dictionary]. Lviv: Literaturna agentsiia «Piramida».
10. Zilynskiy, I. (1938). *Hranytsi boikivskoho hovoru (z kartoiu)* [The boundaries of the Boiko dialect (with a map)]. Litopys Boikivshchyny, 10, 75–87.
11. Kysilevskiy, K. (1962). *Movni osoblyvosti naddnistrianskoho hnizda* [Linguistic features of the Naddnistriansky dialect]. Zapysky naukovohto tovarystva Shevchenka. Zbirnyk na poshanu Zenona Kuzeli, 169, 283–297.
12. Kmit, Yu. (1935). *Shehe raz pro Volosatyi* [More on Volosatyi]. Litopys Boikivshchyny, 6, 1–8.
13. Kniazhynskiy, A. (1931). *Mezhi Boikivshchyny* [The boundaries of the Boikivshchyna region]. Litopys Boikivshchyny, 1, 24–37.
14. Kostiv, O. (2018). *Boikivsko-naddnistrianske dialektne sumizhzhia (fonetychni osoblyvosti)* [The Boikiv-Naddnistriansky dialectal borderland (phonetic features)]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia filolohichna, 68, 228–239.
15. Kots-Hryhorchuk, L. M. (2002) *Linhvistychno-heohrafichne doslidzhennia ukrainskoho diialektnoho prostoru* [Monohrafiia]. New York–Lviv: Vydavnytstvo Naukovoho tovarystva im. Shevchenka.
16. Martynova, H. & Shcherbyna, T. (2020). *Mishani ta mishano-perekhidni hovirky serednonaddnipriansko-stepovoho porubizhzhia* [Mixed and mixed-transitional dialects of the Middle Dnieper-Steppe border region]. Lingua Montenegrina, 25, 139–149.
17. Matviias, I. (1990). *Ukrainska mova i yii hovory* [The Ukrainian language and its dialects]. Kyiv: Naukova dumka.
18. Matviias, I. (2007). *Dialektna osnova syntaksysu v ukrainskii literaturnii movi* [The dialectal basis of syntax in the Ukrainian literary language]. Movoznavstvo, 1, 38–46.
19. Matiiv, M. (2013). *Slovnyk hovirok tsentralnoi Boikivshchyny* [A Dictionary of the Dialects of Central Boikivshchyna]. Kyiv; Simferopol: Nata.
20. Onyshkevych, M.I. (1984). *Slovnyk boikivskykh hovirok* [A Dictionary of Boiko Dialects]: u 2 ch. Kyiv: Naukova dumka.
21. Pura, Ya.O. (1958). *Hovory Zakhidnoi Drohobychchyny* [The dialects of Western Drohobych]. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi pedahohichnyi instytut.
22. Rabii-Karpynska, S. (2011). *Boikivski hovirky: zb. statei* [Boikiv Dialects: A Collection of Articles]. Peremysl.
23. Rudnytskyi, Ya. (1935). *Do boikivsko-naddnistrianskoi movnoi mezhi* [To the Boiko-Naddnistrian linguistic boundary]. Litopys Boikivshchyny, 6, 9–14.
24. Rudnytskyi, Ya. (1938). *Vazhlyvishi izofony na pivnochi tsentralnoi Boikivshchyny (z mapkoiu)* [Key isophones in the north of central Boikivshchyna (with map)]. Litopys Boikivshchyny, 10, 93–99.
25. Khibeba, N. (2021). *Boikivske vesillia: obriad i slovo* [A Boiko wedding: ceremony and tradition]. Instytut ukrainoznavstva im. I. Kryp'iakevycha NAN Ukrainy.
26. Khibeba, N. (2012). *Pytannia pro pivnichnu mezhu boikivskykh hovirok: hovirka sela Rosokhy Starosambirskoho raionu Lvivskoi oblasti* [Questions regarding the boundary of the Boyko village of Rosokhy in the Starosambirsky District of the Lviv Region]. Visnyk Lvivskoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia filolohichna, 57, 311–321.
27. Chahan, O. (2016). *Boikivsko-naddnistrianske dialektne sumizhzhia yak ob'iekt dialektolohichnykh studii* [The Boikiv-Naddnistriansky dialectal borderland as a subject of dialectological studies]. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajjpcglclefindmkaj/https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7b8df483-d62b-4db3-a61b-25b98f58c (data zvernennia: 10.03.2026).
28. Shevelov, Yu. (2002). *Istorychna fonolohiia ukrainskoi movy* [Historical Phonology of the Ukrainian Language] [Monohrafiia]. Kharkiv: «Akta».
29. Shylo, H. (1957). *Pivdenno-zakhidni hovory URSS na pivnich vid Dnistra* [The south-western dialects of the Ukrainian SSR north of the Dniester]. Lvivskiy derzhavnyi pedahohichnyi instytut.
30. Shylo, H. (2008). *Naddnistrianskyi regionalnyi slovnyk* [The Naddnistriansky Regional Dictionary]. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Kryp'iakevycha NAN Ukrainy.
31. *Yamelnytskyi slovnyk: Slova z hovirky v s. Yamelnytsia (Skolivska hromada, Stryiskiy raion, Lvivska oblast)* [Yamelnytsia Dictionary: Words from the dialect of the village of Yamelnytsia (Skole community, Stryi district, Lviv region)]. Truskavetskyi visnyk: vidkrytyi suspilnyi sait. URL: https://protruskavets.org.ua/yamelnytskyi-slovnyk/(data zvernennia: 16.03.2026).
32. Yastremska, T. (2011). *Dialektnyi prostir Halychyny* [The dialectal area of Galicia]. Ukrainska mova v Halychyni: istorychnyi vymir. Lviv, Instytut ukrainoznavstva im. I. Kryp'iakevycha NAN Ukrainy, 55–106.
33. AGB: Rieger, J. (1991). *Atlas gwar bojkowskich*. W 7 t. T. VII: Część 1. Mapy 352–602. Zakład narodowy im. Ossolińskich.

KHIBEBA Nataliia,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Faculty of Philology, Ivan Franko National University of Lviv; 1 Universytetska St, Lviv, 79007, Ukraine;
 e-mail: khibeba@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-1098-3082>

THE DIALECT OF THE VILLAGE OF PIDHORODTSI IN THE STRYI DISTRICT OF THE LVIV REGION IN THE CONTEXT OF RESEARCH INTO THE NADDNISTRIA-BOYKO DIALECTAL BORDERLAND

Summary. This article examines the dialect of the village of Pidhorodtsi in the Stryi District of the Lviv Region within the context of studies on the Boiko-Naddnistrian dialectal borderland. The relevance of the study stems from the need to clarify the boundaries of the dialectal areas of the south-western dialect of the Ukrainian language and to examine the processes of inter-dialectal interaction that lead to the formation of transitional and mixed dialects. The aim of this study is to determine the dialectal affiliation of the Pidhorodtsi dialect and to establish the extent of the influence of the Upper Dniester dialect on its Boiko foundation. **The object** of analysis is the dialect of the village of Pidhorodtsi as a component of the south-western dialect continuum; **the subject** is its phonetic, morphological, syntactic and lexical features in the context of inter-dialectal contact. **The source** material comprises data from the 2023 field expeditions (recordings of spoken language by native speakers of various age groups), data from linguistic atlases (in particular the Atlas of the Ukrainian Language and the Atlas of Bojko Dialects), as well as texts from the neighbouring dialect of the village of Krushelnytsia in the Stryi district. The study employs descriptive, comparative and linguogeographical **methods**, which have enabled a comprehensive analysis of linguistic phenomena and the identification of areal patterns in their distribution. The study found that the dialect of the village of Pidhorodtsi exhibits distinct transitional Boiko-Naddnistrian characteristics. It combines archaic Boiko features with Naddnistrian ones, which are evident primarily in phonetic changes, particularly in phenomena such as vowel shift and modifications in vowel and consonant systems. A gradual levelling of local Boiko features and an expansion of Naddnistrian features have been observed, indicating prolonged inter-dialectal contact and convergence of dialectal systems. **The findings confirm** that the dialect of the village of Pidhorodtsi is a typical example of speech in a contact zone, reflecting the dynamic processes of transformation within the dialectal landscape. Prospects for further research include expanding the fieldwork base, conducting a comparative analysis of neighbouring dialects, and refining the areal boundaries of the Boiko-Naddnistriansky border region. The results obtained may also be used for the further compilation of dialectological maps and the deepening of the theoretical foundations for the study of inter-dialectal interaction within the Ukrainian linguistic space.

Keywords: Boiko dialect, Naddnistrianskyi dialect, transitional dialect, mixed dialect, dialectal borderland, linguistic geography, inter-dialectal contacts, south-western dialect group.

Статтю прийнято 01.03.2026

Статтю затверджено до публікації 10.04.2026

Дата публікації 25.05.2026

УДК 81'373.611'373.23:316.346.2-055.2
<https://doi.org/10.18524/2307-4558.2026.45.357815>

Це стаття відкритого доступу
 за ліцензією CC BY-NC 4.0

ХРУСТИК Надія Михайлівна,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики філологічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
 вул. Змієнка Всеволода 2, м. Одеса, 65000, Україна;
 e-mail: nadya.khrustyk@gmail.com;
<https://orcid.org/0000-0003-3423-9901>

ДО ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ФЕМІНІТИВІВ

Анотація. Стаття присвячена вивченню мотивації загальних найменувань жіночості, творення яких у мовознавчій науці традиційно пов'язується зі співвідносними назвами осіб чоловічої статі. Її **мета** — розкрити механізм мотивації фемінітивів на позначення осіб за родом діяльності, професією, посадою, званням, титулом тощо з огляду на тенденцію до унезалежнення жіночого словотворення від чоловічого. **Об'єкт** вивчення — процес деривації фемінітивів. **Предмет** аналізу — мотивація найменувань жіночої статі. **Матеріал** вивчення — фемінітиви, мотивація яких традиційно пов'язується зі співвідносними назвами осіб чоловічої статі. У дослідженні використано такі загальнонаукові **методи** дослідження, як аналіз і синтез, індукція й дедукція, описовий метод, елементи словотвірної аналізу. У **результаті** проведеного дослідження розкрито погляди мовознавців на особливості мотивації зазначеного масиву фемінітивів; визначено словотвірну специфіку мотивації аналізованих назв осіб жіночої статі. **Доведено**, що синхронічно походіння найменування жіночості за значенням мотивуються назвами дій, процесів, предметів, ознак тощо і лише структурно можуть пов'язуватися зі співвідносними лексемами на позначення осіб чоловічої статі. Значна частина фемінітивів, які мають запозичені основи, як і співвідносні найменування чоловічої статі, синхронічно за семантичним критерієм належать до непохідних слів і лише формально залишаються похідними від співвідносних назв чоловічої статі. Зроблено **висновок**, що однією з визначальних ознак деривації аналізованих фемінітивів є специфіка їх мотивації. Зазначено створює підстави для обґрунтування унезалеженого від чоловічого жіночого словотворення. **Перспектива** дослідження полягає в поглибленому вивченні специфіки мотивації загальних найменувань жіночої статі з огляду на їх лексико-семантичні особливості й характер твірної основи.

Ключові слова: деривація фемінітивів, проблема мотивації, співвіднесеність з найменуваннями осіб чоловічої статі, розбіжність між семантичною і структурною мотивацією, мотиваційна специфіка.